

تولد سبز

مروری بر ده سال همّت عالی

زینب گلزاری
عکس: اعظم لاریجانی

قبیل نقاشی زمین در صد سال آینده، یا زمین، خاک، زباله‌های بازیافتی و مدیریت آن... تیم‌های دو نفره و گروهی از کشورهای مختلف در این المپیاد شرکت کرده و با موضوعات مختلف زیست محیطی در قالب مسابقات با هم به رقابت پرداخته‌اند. خانم معصومه ابتکار در شورای شهر تهران به دانش‌آموزان برگزیده المپیاد جهانی محیط‌زیست، که موفق به دریافت دو مدال برنز شده‌اند، جایزه ویژه اهدا می‌کند.

کمی به عقب‌تر برمی‌گردیم. می‌خواهیم بدانیم چگونه به چنین المپیادی راه یافته‌اند و دانش‌آموزان را درگیر موضوع حفظ محیط‌زیست کرده‌اند. موضوعی که امروز دغدغه مشترک دنیاست و بزرگ و کوچک نمی‌شناسد و ای کاش ارتباط خوبی در این زمینه بین مدارس کشور برقرار شود.

کیسه‌های پارچه‌ای به جای پلاستیک

یکی از طرح‌های موفق که در مجتمع اجرا می‌شود و ساده به نظر می‌آید این است که کیسه‌های رنگارنگ پارچه‌ای میان دانش‌آموزان توزیع می‌شود و استفاده از پلاستیک برای آوردن تغذیه روزانه به مدرسه ممنوع است، اما تا نهادینه شدن این طرح، راه طولانی است. خانم اشرفی از دانش‌آموزی می‌گوید که مادرش کیسه پارچه‌ای را گرفته و در خانه از آن استفاده می‌کند و

گروه محیط‌زیست «مجتمع آموزشی سوده» با آگاهی از ضرورت حفظ محیط‌زیست، آموزش و فرهنگ‌سازی آن در مدرسه، فعالیت خود را از سال ۱۳۸۵ آغاز کرد. آموزش حفظ محیط‌زیست از دوره پیش‌دبستان تا پیش‌دانشگاهی، با دقت و به‌طور مستمر پیگیری می‌شود؛ به‌طوری که ساعتی در برنامه درسی دانش‌آموزان به آموزش حفظ محیط‌زیست اختصاص داده شده است. مجتمع آموزشی سوده به‌عنوان الگوی طراحی مدارس زیست محیطی انتخاب شده است سیستم مدیریت یکپارچه^۱ (IMS) در این مجتمع اجرا می‌شود. حفظ زمین و توجه به مسائل زیست محیطی، مسئله‌ای بین‌المللی است و دنیا برای دستیابی به این مهم مسئله در تلاش است. نگاهی فراتر از محیط مدرسه به حفظ محیط‌زیست و تلفیق مباحث زیست محیطی و بین‌الملل از رویکردهای این مدرسه است. با خانم **خدیوی**، مسئول برنامه‌ریزی و مدیریت مباحث زیست محیطی مجتمع آموزشی سوده، همراه می‌شویم تا درباره برخی از پروژه‌های مهمی که در مدرسه اجرا کرده‌اند، اطلاعاتی بگیریم. پروژه‌های کوچک و بزرگی که ذهن‌هایی خلاق و همتی عالی پشت آن‌ها نهفته و از دل برخاسته‌اند. شاید اشاره‌ای به هر کدام آغازی برای ما و یک حرکت سبز در جهت حفظ محیط‌زیست باشد.

شرکت در المپیادهای جهانی محیط‌زیست و کسب دو مدال برنز، جایزه ویژه داوران و جام افتخار از دستاوردهای این مجتمع است. المپیاد شامل بخش‌های مختلف برگزاری مسابقه بوده است.

موضوعاتی از

بازیافت و ایستگاه تفکیک پسماند در مدرسه

دانش‌آموزان به تفکیک زباله از مبدأ فراخوانده می‌شوند. به همت شهرداری منطقه ۲ تهران، ایستگاه تفکیک پسماند در مدرسه دایر شده است و مسئول آموزش تفکیک پسماند، دانش‌آموزان را راهنمایی می‌کند. کاغذ، پلاستیک، باتری و پسماندهای تر تفکیک می‌شوند. دانش‌آموزان در برابر تحویل

باتری و سی دی کهنه، باتری و سی دی نو دریافت می‌کنند. طرح تفکیک زباله در راهرو و حیاط مدرسه با استفاده از سطل‌های رنگی اجرا می‌شود؛ سطل‌های رنگی‌ای که هر کدام بیانگر معنایی خاص در تفکیک زباله‌های تر و خشک است.

پاک‌سازی طبیعت

«دیگران ریختند ما جمع کردیم، ما نمی‌ریزیم تا دیگران جمع نکنند!» شعار قشنگی است. خانم خدیوی برایمان از این طرح می‌گوید. اینجا هم زباله‌ها را تفکیک می‌کنند. بعد از اردو، دانش‌آموزان به‌طور گروهی تا شعاع یک کیلومتری محل

استقرار، به جمع‌آوری و تفکیک زباله‌هایی که در محیط رها شده‌اند می‌پردازند. آموزشی کاربردی برای زندگی بهتر و سالم‌تر ... این اولین چیزی است که بعد از شنیدن جزئیات طرح به ذهنم می‌رسد.

شارژ ماهانه برج را کم می‌کنیم!

طرح حفظ محیط‌زیست و بازیافت فراگیرتر می‌شود. حالا نوبت ساماندهی پسماندهای برج بین‌المللی تهران است؛ برجی که یکی از دانش‌آموزان مدرسه ساکن آن است و می‌خواهد آموزش را از مدرسه به خانه ببرد و حتی کمی فراتر از خانه تجربه کند. خانواده‌اش دغدغه مشترکی با او دارند. کار ساده‌ای نیست. اتفاقی بزرگ و ارزشمند است. با همکاری ستاد محیط‌زیست و توسعه پایدار شهرداری تهران، سطل‌های تفکیک زباله طراحی می‌شوند. اطلاعیه‌ای تنظیم می‌شود و دانش‌آموزان در روز مقرر به همراه مدیر ساختمان به سراغ ساکنان مجتمع می‌روند. سطل‌ها را تحویل می‌دهند و آموزش‌های لازم در زمینه تفکیک زباله داده می‌شود. به آن‌ها می‌گویند که با شرکت در این طرح علاوه بر کمک مؤثر به

دانش‌آموز باید دوباره از کیسه پلاستیکی استفاده کند. دوباره کیسه پارچه‌ای توزیع می‌شود و دوباره داستان کیسه‌های پلاستیکی و آموزش دانش‌آموزان ... باید آموزش داد؛ باید عمل کرد تا همه یاد بگیرند کمتر از کیسه پلاستیکی استفاده کنند؛ اتفاقی که در دنیا افتاده است. فروشگاه‌های بزرگ برای کیسه‌های پلاستیکی از مشتری مبلغی دریافت می‌کنند تا مصرف‌کنندگان از کیسه‌های پارچه‌ای استفاده کنند و از پاکت‌های کاغذی برای حمل دارو و میوه ...

استفاده از قمقمه آب

این پروژه دو هدف را دنبال می‌کند: جلوگیری از به هدر رفتن آب و ممانعت از به‌کار بردن بطری‌های پلاستیکی یک‌بار مصرف آب معدنی. تلاش بر این است که هر دو هدف را دنبال کنند اما گاه چاره‌ای جز استفاده از بطری‌های آب معدنی نیست. طرح دیگری نیز دنبال می‌شود و آن، جمع‌آوری در بطری و خرید ویلچر برای دانش‌آموزان معلول است که با هدف رواج مفهوم بازیافت و تفکیک زباله و اهمیت آن در حفظ محیط‌زیست و افزایش حساسیت و جلب توجه به وضعیت افراد معلول حرکتی در جامعه صورت می‌گیرد. این دو پروژه به نوعی در هم ادغام شده‌اند.

برپایی نمایشگاه حیوانات در معرض خطر با موضوع: می‌خواهم زنده بمانم

این صدای حیوانات در معرض خطر است؛ نمایشگاهی که مدتی است به‌صورت سالانه در مجتمع برگزار می‌شود. دانش‌آموزان در حمایت از محیط‌زیست و محیط‌بانان زحمت‌کش، نمایشگاه نقاشی برپا می‌کنند و حیوانات در معرض خطر و نابودی را به تصویر می‌کشند. درآمد حاصل از فروش آثار دانش‌آموزان در قالب کارت هدیه، به خانواده شهیدان محیط‌بان تقدیم می‌شود؛ حس زیبای احترام و قدردانی از انسان‌هایی که جان خود را برای حفظ حیوانات، فدا کرده‌اند.

پس از درخت کاری گسترده دانش آموزان سوده در نقاط مختلف تهران از جمله پارک پردیسان، چیتگر، کهریزک، دبستان و مدرسه بین الملل سوده به عنوان میهمانان ویژه در سمینار بین المللی ENO Treelympics به کشور فنلاند دعوت می شوند. به دلیل کاشت درخت در محل دفن زباله ها در کهریزک جایزه ویژه سمینار (نخل سبز) به درخت کاران مجتمع تعلق می گیرد.

زنگ محیط زیست

این زنگ هفته ای دوبار در مدرسه به صدا در می آید؛ درست ده دقیقه قبل از تعطیلی مدرسه، هم زمان با نواخته شدن زنگ محیط زیست، دانش آموزان هر کلاس، زباله ها را تفکیک و کلاس خود را تمیز می کنند. با اسپری و دستمال مخصوص، میز و نیمکت کلاس هم ضد عفونی می شود.

مراقب خودم هستم، مراقب دیگران هستم، مراقب محیط زیست هستم!

این شعاری است که روی لباس اعضای گروه حفظ محیط زیست به چشم می خورد. گروهی که در تلاش اند تا مواد شیمیایی آزمایشگاه را بازیافت کنند و به این منظور با دانشکده شیمی دانشگاه شریف ارتباط برقرار کرده اند. همان دانش آموزانی که حالا عضو مدارس محیط زیستی ECO SCHOOL شده اند و پرچم بنیاد بین المللی آموزش محیط زیست FEE دریافت کرده اند. در روز جهانی محیط زیست، مجتمع سوده میزبان خانم دکتر ابتکار، رئیس سازمان محیط زیست، است. او در سخنرانی خود نقشه راهی برای دانش آموزان و معلمان در جهت حفظ محیط زیست ارائه می کند. به همت خانم دکتر ابتکار تفاهم نامه ای بین منطقه دو با مدرسه در خصوص همکاری های زیست محیطی بسته شده است. مجتمع سوده به دعوت کمیسیون ملی یونسکو در ایران در تاریخ ۷ دی ماه ۱۳۹۳ پانزده پروژه مرتبط با اهداف جهانی توسعه پایدار را که طراحی و اجرا نموده است، به معرض نمایش گذاشت و هفت جلد کتاب، با عنوان «اگر من شهردار بودم»، حاوی ایده ها و آرزوهای دانش آموزان در جهت حفظ و نگهداری محیط زیست، به شهرداری تهران تقدیم کرد.

به امید روزی که تمام مدارس ایران در مسیری سبز گام بردارند و حفظ محیط زیست و احترام به طبیعت، جزئی تفکیک ناپذیر از وجود همه ما ایرانیان شود.

* پی نوشت

1. Integrated Managment System

حفظ طبیعت، با فروش پسماندهای خشک می توانند از هزینه شارژ ماهانه برج بکاهند. این طرح هم با تمام سختی هایش اجرا می شود.

دفترچه های محیط یار

دانش آموزان محیط یار، که حامیان اصلی حفظ محیط زیست و اشاعه آن در خانه و مدرسه هستند، به افرادی که موارد درج شده در دفترچه محیط یار را رعایت نمی کنند، کارت اخطار و به کسانی که پایبند اصول و قوانین حفظ محیط زیست اند، کارت پاداش می دهند. هدف از طراحی این دفترچه ها، یادآوری توجه به حفظ محیط زیست و نهادینه شدن رفتارهای صحیح در زندگی دانش آموزان است؛ آموزشی که به مدرسه ختم نمی شود.

تولد سبز

از مدرسه شروع کرده اند: «هر دانش آموز در روز تولدش یک درخت می کارد». کیک تولدش سیب است؛ صدها سیب قرمز و زرد و سبز با چینشی زیبا و شمع تولد. آموزش استفاده از تغذیه سالم. همه چیز همخوانی دارد و به دل می نشیند.

فضای مدرسه دیگر پاسخگوی کاشت درخت نیست. از مدرسه خارج می شوند و درخت کاری گسترش پیدا می کند.

پروژه تولد سبز و کاشت درخت توسط هر دانش آموز در روز تولدش، فعالیتی دنباله دار است. هر دانش آموز یک کارنامه زیست محیطی دارد که فعالیت ها و تلاش های او برای حفظ محیط زیست، طی دوازده سال تحصیل در این مدرسه در آن ثبت می شود. هر دانش آموز تا پایان دوازده ساله دوره تحصیلی خود دوازده درخت کاشته است که برای آن ها پلاک ثبتی دارد. جای کاشت درختش را می داند و به مناسبت های مختلف با خانواده یا اولیای مدرسه به آن سر می زند و از بزرگ شدنش لذت می برد. خانم خدیوی داور مراقب سلامت رشد و پرورش درختان دانش آموزان است. او به همراه گیاه شناس، به درختان سر می زند و جویای سلامتی آن هاست. مبدا درخت دانش آموزی خشک شود و روحیه لطیف کودکی آسیب ببیند. این یکی از فعالیت های پرونده زیست محیطی دانش آموز است. تجربه دانش آموزان در زمینه جمع آوری و تفکیک زباله ها، دفترچه های محیط یار و ... ثبت و روی سی دی ذخیره می شود و هدیه ارزشمندی می شود برای جشن فارغ التحصیلی دانش آموزان مجتمع آموزشی سوده.